

Zonderlinge en bijzondere Gentse straatnamen

LEIEKAAI, EEN LAATSTE STUKJE VAN DE BUITENSTE OUDE LEIE

Frank Gelaude, Luc Devriese

Lezeres Ria Maenhaut stelde GT een moeilijke vraag die als volgt verwoord kan worden. Het water dat langs de Groene Vallei loopt, komt uit in de Coupure. Dit was een onderdeel van de Leie. Daarvan getuigt nu nog de naam Leiekaai (afb. 1 en 2) aan de overzijde van de Groene Vallei (kant Rooigem – Brugsepoort). Maar waar liep die ‘Leie’ naar toe voordat de Coupure gegraven werd? Liep het water naar het oosten om dan in de ons welbekende Leie langs de Lindelei terecht te komen? Dat zou dan betekenen dat het deel van de Coupure tussen de Groene Vallei en de Lindelei eigenlijk een stukje Leie is. Klopt dat?

Afb. 1. Leiekaai met naambord anno 2017.

In werkelijkheid zit het daar heel anders in elkaar. Vanuit het zuiden (Drongen) stroomde en kronkelde vroeger de Leie naar het noorden in meerdere meanderarmen. Om klaarheid te brengen tussen al de Leiearmen binnen en buiten de middeleeuwse stad, hebben geografen en plaatsnaamkundigen verschillende namen bedacht voor deze Leies. De Binnenste Leie, voor de Gentenaars simpelweg ‘de’ Leie, is de waterloop die door het centrum van de stad stroomt langs de Bijloke, Lindelei, Graslei, Kraanlei, Achterleie, Minnemeers en Baudelopark. De andere arm van de Leie, meer aan de rand van de stad

stromend, wordt de Buitenste Oude Leie genoemd. Vandaag is aan Einde Were een onderdeel van deze waterloop te zien parallel met de Nieuwe Wandeling, tussen de Groene Valleilaan en de Leiekaai. Deze waterloop ‘dwarste’ vroeger de Coupure, vervolgde zijn loop onder de vroegere midschool van de Bargiekaai (afb. 3), langs de huidige Technocampus Gent (afb. 4), passeerde voor het Rabot, volgde de Opgeëistenlaan en Blaisantvest, via Tolhuis rond Meulestede. Een deel van deze Buitenste Oude Leie in de Wondelgemse Meersen werd gebruikt als een stukje van de Lieve. Op de kaart van Jacob van Deventer (1559) is dat goed te zien (afb. 5 en 6).

In feite maakte de Coupure een verbinding tussen de ‘binnenste’ en de ‘buitenste’ Leiearm of tussen de Brugse Vaart en de binnenstad. Dit kanaal werd pas in 1752 gegraven dwars door een dekzandrug, een windafzetting van fijn geel zand die meters hoger ligt dan het waterpeil van de Leie. Dat is goed te zien aan de Rozemarijnbrug waar het water veel dieper ligt. Ook de straatnaam Galgenberg, ooit een kleine hoogte, wijst in die richting. Er is geen enkele aanwijzing dat de Leie zich doorheen deze dekzandrug heeft gewrongen die trouwens meer dan 10 000 jaar oud is.

Afb. 2. Leiekaai anno 2017. Foto genomen dicht bij de Phoenixbrug uitkijkend naar het westen.

Afb. 3.

Een mooie getuigenis van het 'doorstromen' van de Buitenste Leie bij de Groene Vallei aan de overzijde van de Coupure: een rest van de vroegere Leie, hier als stadsgracht Waaldam genoemd, is nog steeds zichtbaar in de kaai-
muur aan de Bargiebrug
(zie hierover in GT 2016 nr. 4/5).

Afb. 4.

Een ander stukje van de Buitenste Oude Leie, eveneens als Waaldam aangeduid, werd enkele jaren geleden weer open gelegd naast het terrein van de Technologicampus, vroeger KaHo Sint-Lieven, aan het Griendeplein bij het Rabot
(foto 2010).

Anno 2017 terug gedempt.
In de achtergrond een van de intussen afgebroken Rabotwoontorens.

Afb. 5. Het westen van Gent in 1559. Rechts boven de Wondelgemse Meersen (driehoekig, donker ingekleurd) tussen de Lieve (links), de Sassevaart (rechts, met bebouwing aan de Meulesteedsesteenweg) en de Blaisantvest (onder, met molens aan het eindpunt van de Molenaarstraat). De waterloop aan de Leickaai verbindt de overstromingszone rond de Overzet (donker, nog net zichtbaar onderaan links) met de overstromingszone van het Broek en de Wondelgemse Meersen. Detail uit de kaart van Gent door Jacob Roelofs van Deventer, overgenomen uit Coene, A., De Raedt, M. (2011), Kaarten van Gent. Plannen voor Gent, 1534-2011, Snoeck, Gent-Kortrijk.

Afb. 6. Het hier besproken stukje Buitenste Oude Leie tussen Ekkerghem en Rooigem op een uitvergroete versie van de weergave in afb. 5. Onderaan links het chartreuzen (kartuizer) klooster van Rooigem, afgebroken rond 1577. De Brugsesteenweg zien we dwars over de bovenste helft van deze figuur, tussen de molens boven links en onder het omgrachte Sint-Elisabethbegijnhof rechts. Daar voorbij vervolgt de Buitenste Oude Leie zijn weg naar het noorden in de overstromingszone (donker ingekleurd) van het Broek (begijnhofsite) naar de Wondelgemse Meersen. Een andere arm was de Blaisantvest, een stadsvest (rechts, naast het begijnhof).